

Шенгенското пространство и България

Свободното движение на хора в рамките на ЕС винаги е било мечта, която е на път да бъде осъществена изцяло. Поредната крачка към това беше падането на границите пред девет страни от съюза на 21 декември 2007 година. /Проверките на летищата, обаче останаха до 30 март 2008 година./ От тази дата гражданите може да се пътува от Иберийския полуостров до балтийските държави и от Гърция до Финландия без гранични проверки. Гражданите на Словакия, Словения, Естония, Унгария, Латвия, Литва, Малта, Полша и Чехия, които бяха приети в Европейския съюз през май 2004 г., свободно преминават вътрешните сухоземни и морски граници в евро зоната. Това е един символ на обединена Европа, който утвърждава основното право на европейските граждани да се придвижват свободно.

По този начин се улесниха взаимните посещения на семействата, роднините и приятелите, които живеят от различни страни на една граница. Вечните опашки по гранично-пропускателни пунктове престанаха да съществуват. Граничните райони започнаха да се развиват заедно, тъй като е улеснено пътуването между различните райони. Фактите от предишни разширявания свидетелстват за това — например в Залцбург/Берхтесгаден хората от граничните райони ползват инфраструктурата от двете страни на границата, включително големия търговски център от австрийска страна и големия здравен и фитнес център от германска страна.

Шенгенското пространство постепенно обхваща 24 държави - 22 от Европейския съюз плюс Норвегия и Исландия. Тези страни са премахнали контрола по вътрешните граници, контролират заедно външните граници на зоната, имат обща визова политика, както и база данни за престъпници и откраднати автомобили. Извън зоната, създадена в съответствие с подписаното през 1985 г. в люксембургското селце Шенген едноименно споразумение, вече остават само пет държави от Европейския съюз. Великобритания и Ирландия избраха да не се присъединяват.

Последната от 10-те страни, приети в съюза през май 2004 г. - Кипър, предпочете да запази някои гранични проверки. Най-новите членки на Европейския съюз - България и Румъния, приети на 1 януари 2007, още не са покрили критериите в областта на сигурността, за да бъдат приети.

Ватикана и Сан Марино, които не са членове на Европейския съюз, имат граница само с Италия и нямат граничен контрол, тоест без да членуват в Шенгенското споразумение, споразумението де факто се прилага. Между Монако, държава, която също не е член на Европейския съюз, и Франция също няма граничен контрол. Поради споразумение между Франция и Монако, Монако няма собствена гранична полиция и цялата територия на страната се смята от паспортна гледна точка за територия на Франция, следователно морската граница на Монако се охранява от френската гранична полиция.

Швейцария, която не е член на Евросъюза, премахна граничния контрол през ноември 2008 г., едновременно с Лихтенщайн.

Премахването на граничния контрол по вътрешните граници е също така въпрос на доверие между държавите-членки. Благодарение на процес на щателна партньорска оценка държавите-членки гарантират, че всяка е в състояние да пази външните граници от името на всички останали членки и да издава визи, валидни за цялото шенгенско пространство. Тяхното включване в Шенгенската информационна система — чрез която се обменя информация за издирвани и изчезнали лица, за лица, на които не се разрешава влизане, и за изгубени и откраднати вещи — беше осигурено преди тяхното членство да може да бъде одобрено.

Проверките по външните граници остават непроменени, тъй като новите държави-членки на ЕС прилагат достиженията на правото от Шенген относно външните граници от момента на своето присъединяване. Единствената разлика се състои в това, че новите държави-членки ще проверяват и граждани на трети държави в Шенгенската информационна система. Достъпът до системата на полицейските органи и от двете страни на границата ще подобри и засили сигурността по границите.

Приемането в ЕС на дадена страна не предполага автоматичното ѝ влизане в шенгенското пространство и вдигане на граничния контрол между старите и новите членки. Решение за това може да бъде взето след като бъде осъществен внимателен преглед на правната и практическата готовност на новите страни. В повечето случаи присъединяването към общото гранично пространство става от две до три години след приемането в ЕС. В тази категория попадаме заедно с Румъния.

Това е дълъг процес и трябва да има сигурност, че България и Румъния са готови да изпълняват изискванията на Шенгенската система, която включва редица елементи извън чисто граничния контрол. Това са развитие на сътрудничеството между полицейските служби, налагане на строг контрол върху защитата на личните данни, наличие на напълно функционираща електронна система за обмен на данни между страните в Шенгенското пространство и спазване на шенгенските изисквания при издаване на визи.

Държавата ни вече е изпълнила изискването да изгради Национален визов център, който се намира в МВНР. Министерството стартира пилотен проект за издаване на електронни визи. Системата беше въведена поетапно в консулствата ни в пет държави – Русия, Украйна, Сърбия, Македония и Турция. Амбицията на България е тя да започне да функционира в консулските ни служби по целия свят. Страната е постигнала напредък и в областта на събирането на биометрични данни. В 12 наши консулски служби се събират такива данни от кандидатстващите за визи.

Според анализатори обаче преходният период има известен негативен ефект за страната ни, тъй като тя все още не е част от Шенгенското пространство, но трябва да изпълни определени изисквания. Така например, налагането от България на визови ограничения на граждани на съседни държави се е отразило на туризма у нас. С три пъти е спаднал потокът на туристи от Македония и Сърбия. Това показва проучване на Институт „Отворено общество“. В същото време обаче се очаква с влизането на България в

Шенгенското пространство да се увеличат пътуванията на граждани на трети страни поради общата „шенгенска виза“.

Март 2011г. е определен като дата за пълноправно членство в Шенгенското пространство на България и Румъния, изразена в обща декларация на външните министри на двете страни.

Използвани материали:

http://eu.actualno.com/news_140111.html

http://ec.europa.eu/bulgaria/press_corner/news/201207-schengen_bg.htm

http://bnr.bg/RadioBulgaria/Emission_Bulgarian/Theme_Bulgaria_Europa/Material/gotovnost_ta_BG_Schengen.htm